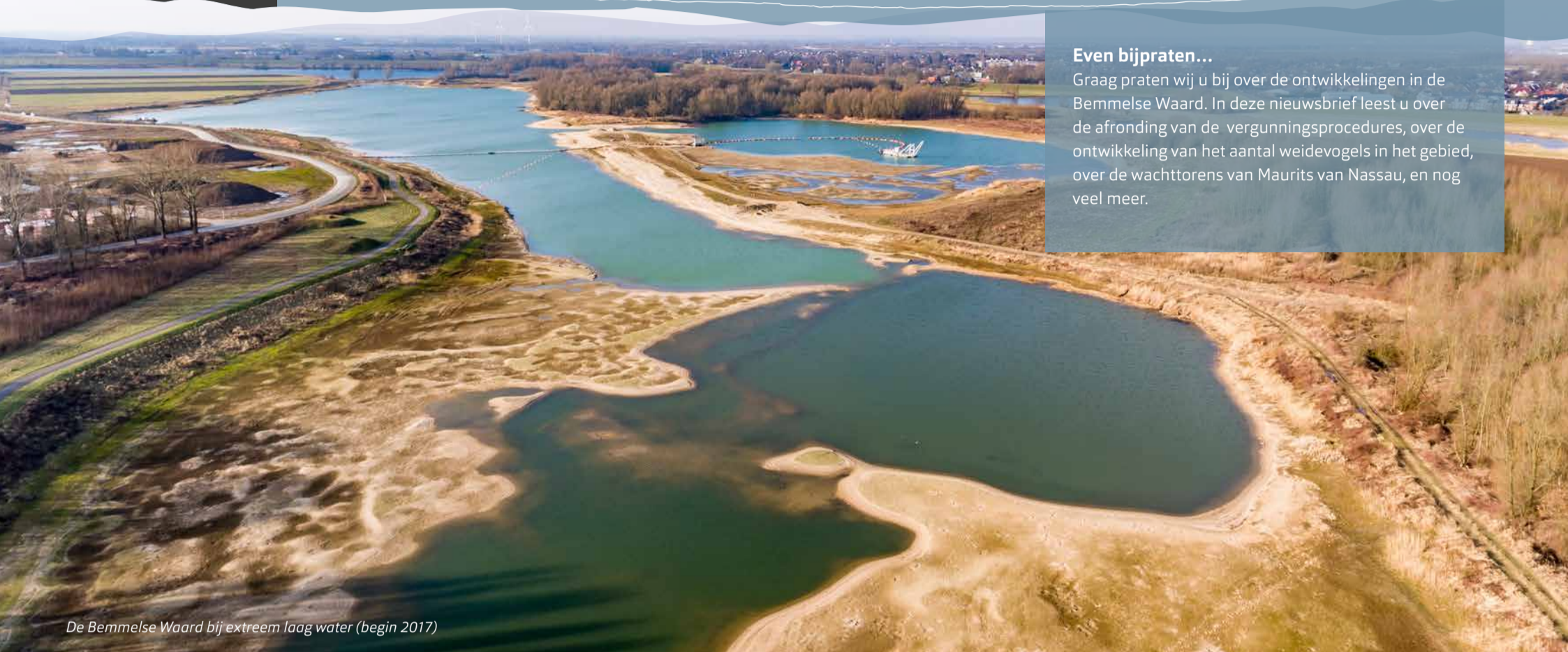

Bemmelse Waard

Nieuwsbrief

Februari 2018

De Bemmelse Waard bij extreem laag water (begin 2017)

Even bijpraten...

Graag praten wij u bij over de ontwikkelingen in de Bemmelse Waard. In deze nieuwsbrief leest u over de afronding van de vergunningsprocedures, over de ontwikkeling van het aantal weidevogels in het gebied, over de wachttorens van Maurits van Nassau, en nog veel meer.

Inrichtingsplan

Vergunningsprocedures afgerond

In de laatste nieuwsbrief gaven we aan dat wanneer alles loopt zoals voorzien, we in 2017 zouden kunnen starten met de daadwerkelijke voorbereiding van de werkzaamheden. Inmiddels zijn alle procedures doorlopen en hebben wij alle benodigde vergunningen om te kunnen beginnen.

Vorbereidingen droge grondverzet

Wij gaan de komende tijd het 'droge grondverzet', zoals we dat noemen, voorbereiden. Daarmee bedoelen we de voorbereidingen voor het afgraven van de bovengrond en de klei. Het weidevogelbeheer is al gestart (daarover leest u verderop in deze nieuwsbrief meer) en de komende tijd wordt de inrichting van het vlonderpad en vogeluitkijkpunt verder uitgewerkt.

De planning is om medio 2018 te starten met de eerste werkzaamheden voor de inrichting. Dit zijn onder andere kapwerkzaamheden, gevolgd door het eerste droge grondverzet en de inrichtingsmaatregelen zoals bosaanplant, struipaden, etc.

Zodra er een detailplanning is, communiceren wij dit in een volgende nieuwsbrief.

- ① Omvormen agrarisch gebied naar weidevogelgrasland
- ② Vergroten en verbinden plassen
- ③ Verbinden oobossen
- ④ Nieuwe natuur

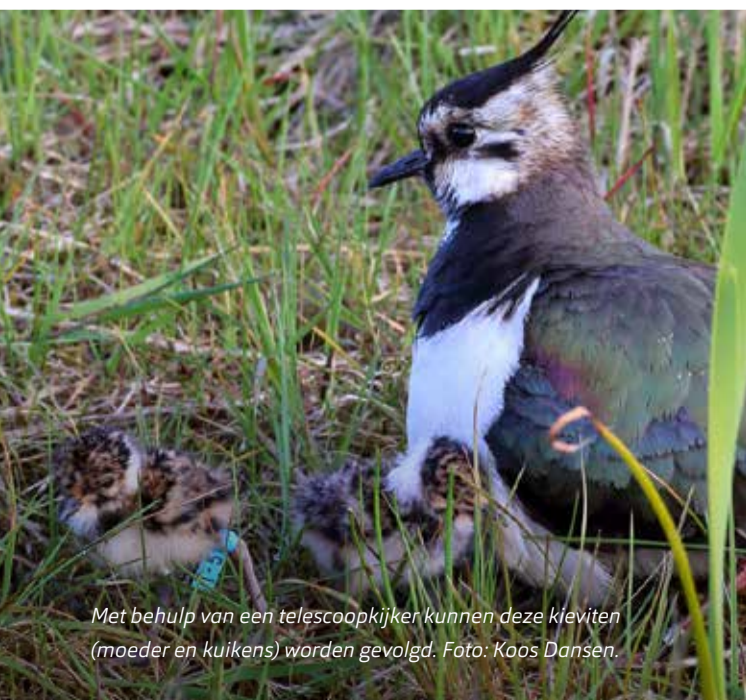

De Bemmelse Waard in 'Onzichtbaar Nederland' op NPO1

Geen land ter wereld dat zo vaak is omgeploegd, bedijkt, heringericht en weer volgebouwd. Soms zijn sporen uit het verleden nog zichtbaar als littekens in het landschap, vaker zijn ze voorgoed gewist. Met foto's van toen en nu, animaties en visualisaties laat Onzichtbaar Nederland de verandering van ons land zien.

In een uitzending van 'Onzichtbaar Nederland' op NPO1 zijn prachtige beelden te zien geweest van onze herinrichting in de Bemmelse Waard. In deze laatste aflevering worden de sporen in ons landschap van oorlog en verdediging getoond; de IJssellinie bijvoorbeeld is in het geheim aangelegd. Pas in de jaren '90 is bekend geworden hoe groot dit inundatie systeem is geweest. Bekijk de indrukwekkende beelden via www.vpro.nl/onzichtbaar-nederland/kijk/afleveringen/2016/veiligheid. Vanaf minuut 22 komt de Bemmelse Waard in beeld.

Er wordt onder andere verteld over de in het geheim aangelegde caissonhaven en de oude Shermantanks in de betonnen kazematten. Ook zijn er prachtige luchtopnamen te zien van onze zandwinning. We zijn er trots op een bijdrage te mogen leveren aan het veiliger maken van ons land (denk aan de al behaalde waterstandsdingen in de Bemmelse Waard) maar ook aan het behoud van historische elementen, die (zoals we ook in deze aflevering zien) van grote waarde zijn voor de geschiedenis en voor onze medemens. Het bekijken waard!

Met behulp van een telescoop kijker kunnen deze Kieviten (moeder en kuikens) worden gevolgd. Foto: Koos Dansen.

Lingewaard Natuurlijk

Stichting Lingewaard Natuurlijk (SLN) is betrokken bij de natuurontwikkeling in de Bemmelse Waard en is deelnemer van de stuurgroep Bemmelse Waard. Recente ontwikkelingen stemmen enerzijds tot tevredenheid en anderzijds tot zorg.

We denken mee over inrichting en beheer van de Bemmelse Waard en dat heeft geleid tot een grote meerwaarde voor de natuur. De nieuwe natuur ontwikkelt zich. Dagelijks kun je daarvan genieten. Door struintochten en Natuur- en Milieu Educatie lessen. Ook de weidevogels ontdekken de Bemmelse Waard opnieuw. In de Bemmelse Waard kunnen inwoners van Lingewaard en toeristen van de natuur genieten. Voorzieningen voor wandelen, struinen en fietsen zijn er al volop. De ontwikkeling is echter nog niet afgerond. De realisering van ruiterspaden is op dit moment een aandachtspunt binnen de stuurgroep. De routes worden op papier gezet. Maar ook de knelpunten. De combinatie van vrijlopende paarden met ruiters en wandelaars kan tot problemen leiden. Die worden in beeld gebracht en voor de knelpunten worden oplossingen bedacht.

Maar er zijn ook ontwikkelingen die ons zorgen baren. Loslopende honden, afvaldumping, illegale feesten, drugshandel en toegankelijkheid zijn aandachtspunten

voor het beheer van de Bemmelse Waard. De handhaving daarop is ons inziens onvoldoende. Daarover zal op korte termijn een overleg gepland worden met Staatsbosbeheer, Waterschap, K3Delta en de gemeente Lingewaard.

Een ander zorgpunt voor ons is de uitbreiding van bedrijfsmatige activiteiten. Er was sprake van een mogelijke uitbreiding van de bedrijfsactiviteiten naar de zaterdag. In goed onderling overleg tussen onder andere K3Delta, Stichting Lingewaard Natuurlijk en de Gelderse Natuur- en Milieufederatie is afgesproken dat er geen bedrijfsactiviteiten op zaterdag gaan plaatsvinden.

De natuurwaarden van de Bemmelse Waard worden verfilmd en opgenomen in www.dwaalfilm.eu, een bijzondere, interactieve online film. Van dit project is St. Lingewaard Natuurlijk opdrachtgever, ook de Konijnenwaard Haalderen, de Gendtse Waard en de Klompenwaard in Doornenburg zijn onderdeel van dit project. Financiers van dit project zijn St. Micorazon, Prins Bernard Cultuurfonds Gelderland, gemeente Lingewaard, Stichting Lingewaard Natuurlijk, K3Delta en steenfabriek De Zandberg (onderdeel van Rodruza BV) in Gendt. De opnamen en de verwerking gaan 1 jaar in beslag nemen.

Flinke stap vooruit met weidevogels

Vooruitlopend op het definitief worden van het bestemmingsplan en de overige vergunningen heeft Stichting Doornik Natuurakkers de Ambtswaard afgelopen jaar al in beheer gekregen. In samenwerking met Sovon (Stichting Vogel Onderzoek Nederland) wordt gewerkt aan het verbeteren van de populatie weidevogels. Louis Dolmans van de Stichting Doornik Natuurakkers vertelt erover:

Het is de bedoeling dat de weilanden maximaal geschikt gaan worden voor de weidevogels. Een deel ervan wordt plas-dras, speciaal voor de grutto en de tureluur. Maximaal beheer betekent verder dat het landschap open is en dat er overall rust heerst. Uiteraard is het ook belangrijk dat er voldoende mogelijkheden blijven bestaan om landbouw te bedrijven. De afgelopen jaren is al een aantal maatregelen getroffen om de vogels weer aan te trekken. Er zijn bomen verwijderd, water opgepompt en er zijn rastertjes geplaatst om broedterreinen vrij te houden van vossen. Dat leverde wel belangstelling en broedsels op, maar nog weinig overlevende jongen. Maar het begin was bemoedigend.

Inrichting

Het streven is de weilanden geleidelijk om te vormen naar bloemrijk grasland. Daar is verschraving voor nodig, dus minder of helemaal niet meer bemesten. Er vindt beweiding plaats en er is hooiland. Een uitgekiend patroon van deze vormen van gebruik, inclusief verbindingzones, zorgt ervoor dat voor iedere vogel een geschikte omgeving aanwezig is met het oog op voedselvoorziening, schuilgelegenheid en nestgelegenheid. Het beheer van dergelijke ontwerpen wordt mozaïekbeheer genoemd.

We richten het gebied vooral in voor de klassieke weidevogels zoals de kievit, de grutto en de tureluur, maar ook vogels als de gele kwikstaart, de graspieper, de roodborsttapuit, de patrijs en misschien wel de kwartelkoning profiteren daarvan. Om het de Kieviten naar de zin te maken, hebben we twee percelen met zomergerst ingezaaid.

Beheer onder voorwaarden

Het aantal weidevogels is de afgelopen vijftig jaar met gemiddeld 90% dramatisch achteruit gegaan. Dit komt vooral door de intensivering van de landbouw, die gepaard ging met het gebruik van insecticiden, herbiciden en kunstmest. Deze middelen zijn dan ook vanaf begin 2017 niet meer toegepast. Ook is afgestapt van drijfmest. Dit is allemaal opgenomen in beheer voorwaarden, die worden vastgelegd in afspraken met boeren. In deze voorwaarden is ook opgenomen dat er na 30 maart 2017 geen landbouwkundige bewerking meer plaatsvindt, zodat verstoring van broedsels achterwege blijft. Als het toch nodig is op het land te komen, bijvoorbeeld omdat met het oog op de broedperiode van de Kieviten zo laat mogelijk gerst gezaaid moet worden, gaat dat met speciale maatregelen gepaard. Bijvoorbeeld het even wegnemen en daarna terugplaatsen van de nesten. De samenwerking met behorende boeren loopt prima.

Goede vooruitzichten op resultaat

Voor de grutto en de tureluur konden we het afgelopen jaar nog niet veel doen. Vanwege extreem lage waterstanden konden we te weinig plas-dras maken. Maar er is ook goed nieuws. Dat komt van de gerstakkers en van de verbinding die we vanuit deze akkers maakten naar de aangrenzende zandplas. Onze verwachting dat de jonge Kieviten samen met hun moeder langs de plas zouden gaan foerageren is bewaarheid.

We konden ze volgen dankzij vlaggetjes. Resultaat van de Kievitbroedsels: 30 nesten met ruim 100 jongen, waarvan zeker vijf het hebben overleefd tot uitvliegen. Daarmee kunnen we stellen dat 2017 een beter jaar is geworden dan afgelopen jaren, maar nog niet voldoende. Hopelijk kunnen we komend jaar met een hoger waterpeil meer jongen en ook meer soorten tot uitvliegen krijgen. En tot slot: het totale aantal weidevogels is de afgelopen jaren in de Ambtswaard iets toegenomen, dit terwijl de aantallen in de omgeving afnemen.

*Louis Dolmans,
met dank aan Frank Majoer van Sovon Vogelonderzoek.*

Dubbelinterview met Patrick van Oord en Jan Lamers

Patrick van Oord

Jan Lamers

De 'winkel' van de Bemmelse Waard

Er lopen een paar chauffeurs in en uit. Is het niet voor een administratieve afhandeling, dan wel voor een kop koffie. Patrick (37) zit achter zijn bureau, cap van K3Delta op zijn hoofd. Overigens aan hoofddeksels geen gebrek: er hangen circa zestig baseballcaps en vishoedjes van bedrijven waarmee gewerkt wordt. Joviaal biedt hij me een kop koffie aan, waarbij hij nauwlettend de rij beeldschermen in de gaten houdt waarop gemiddeld een veertigtal camerastandpunten van verladings en transportbanden zijn te zien.

Patrick: "Nadat ik eerst vier jaar als onderhoudsmonteur was ingehuurd bij de Erlecomse Kaliwaal en de Kraaienhof in de Ooipolder waar ik het onderhoud en/of reparaties pleegde aan de zandwinstallatie ben ik ruim vier jaar geleden in dienst gekomen bij K3Delta. Nadat de plas daar aangelegd was, hebben we de gehele installatie ontmanteld en over het water naar de Bemmelse Waard getransporteerd en daar weer opgebouwd. Na de ingebruikname kreeg ik de functie van operator."

Inmiddels is Jan (58) aangeschoven. Jan werkt al 29 jaar bij K3Delta en is shovelmachinist. Trots vertelt hij dat hij sinds enkele weken een nieuwe shovel heeft. "Met vloerbedekking!" vult Patrick lachend aan. Jan reageert daarop: "Klopt, ik wil het schoon en comfortabel hebben, ik zit meer in de cabine dan thuis in de luie stoel."

De toon is gezet: hier zijn twee maatjes, samen één team, aan het woord. Ze zijn dagelijks als eersten aanwezig, helpen elkaar bij het opstarten en het afsluiten en desgewenst van elkaar overnemen en gaan als laatste weg.

Patrick: "Ik ben verantwoordelijk voor de verlading van de schepen en ik ben het aanspreekpunt voor de chauffeurs en de schippers. Maar alleen kun je niets, je hebt elkaar nodig. Behalve al die camera's en beeldschermen die ik voor me heb is de communicatie met de collega's op het terrein minstens zo belangrijk. Zij nemen weer dingen waar die net buiten het bereik van de camera's plaatsvinden."

Hij vervolgt: "Op de schermen kun je de transportbanden zien, de schuiven, de scheepsruimen die geladen worden en de tunnels onder de zandbergen waar het zand op de banden valt. Zo heb ik optimaal overzicht en kan ik calamiteiten, storingen of wanneer er geen grind of zand doorstroomt direct signaleren."

Gedurende het gesprek worden we regelmatig onderbroken door de mobilofoon of komen er chauffeurs binnen. Wanneer een chauffeur pas voor de tweede keer op de locatie komt dan brengt hij Bossche Bollen, kano's of pennywafels mee. Die ongeschreven regel is ooit ergens ontstaan en wordt blijkbaar na een eerste keer vriendelijk duidelijk gemaakt en terwijl hij dit triomfantelijk vertelt opent Patrick de kast en vraagt of ik iets bij de koffie wil.

Tijdens een van de onderbrekingen vertelt Jan: "Ik werk hier nu dertig jaar, ben destijds gestart bij de ZEM en uiteindelijk is het K3Delta geworden. Ik begon op de locatie bij Bingerden maar ging al snel voor een paar maanden naar de Havikerwaard bij De Steeg. Daarna heb ik 14 jaar op de locatie bij Valburg gewerkt en aansluitend nog zo'n 10 jaar op de Kraaienhof. Daarna ben ik naar de Bemmelse Waard gegaan. In die jaren heb ik veel veranderingen meegemaakt. Neem bijvoorbeeld de vele technische veranderingen aan de shovel. Bediende je vroeger de machine nog door aan lange hendels te trekken, tegenwoordig komt alles gemakkelijk en licht uit de pols dankzij een joystick. En natuurlijk de duurzaamheid: de installatie is energiezuinig en wordt elektrisch aangedreven. Dat scheelt niet alleen in het geluid maar is bovendien goed voor het milieu. Ik ben nog nooit een dag met tegenzin naar het werk gegaan." "En ik ook niet", voegt Patrick daar aan toe.

Elkaar aanvullend vertellen ze dat er in één shift wordt gewerkt. 's Avonds en in het weekend staat de installatie stil om overlast voor de omgeving te voorkomen. En zoals Patrick het noemt: "mocht ik er een keer niet zijn dan is Jan in staat om mijn taken waar te nemen en onze winkel draaiende te houden."

Hoe ziet een gemiddelde werkdag eruit?

Patrick vertelt, Jan vult aan: "Meestal zijn wij tweeën hier als eersten en uiteraard beginnen we met koffie. Daarna zetten we de waterpompen aan. Maar nooit vóór zeven uur in verband met de Hinderwet. Als we dat hebben gedaan beginnen we met het aansturen van de silo's. Van daaruit vinden de verladings van de schepen plaats. In principe wordt het vervoer over water gedaan om het aantal 'asbewegingen' tot een minimum te beperken. Dat leidt tot minder overlast en is ook beter voor het behoud van de wegen en de dijken. De meeste chauffeurs die hier komen hebben overigens een pas waardoor ze zelf kunnen wegen bij aankomst en bij vertrek, dat maakt de administratieve afhandeling een stuk eenvoudiger. Daarmee kunnen ze ook invoeren welk product ze komen laden. Bij de uitgang hebben we een voorziening waar ze de banden schoon kunnen spuiten, dat voorkomt vuile wegen."

Vanuit de controlekamer sturen we ook de modificatie van zand aan. We leveren bijvoorbeeld metselzand of betonzand (industriezand). Maar de samenstelling kan variëren op verzoek van de klant. Dat zie je bijvoorbeeld bij de asfaltproducenten. Die stellen specifieke eisen aan het zand. Zo nu en dan leveren we ook beeldenzand, voor sculpturen. Die beelden mogen niet bij een regenbui ineensstorten, dat zou zonde zijn. In dat geval wordt de inhoud van de silo's onder andere door Jan met de shovel aangepast."

Ten slotte: wat doen jullie in je vrije tijd?

Patrick: "Ik klus veel in mijn nieuwbouwwoning en daarnaast bouw ik een trimsalon voor mijn vrouw die voor zichzelf gaat beginnen."

Jan: "Ik ben lid van een schietclub. Wanneer mijn vrouw op vrijdagavond Flikken Maastricht kijkt, ga ik liever naar de schietbaan. Zo nu en dan doe ik ook aan clubwedstrijden mee. In de weekenden vind ik het leuk om samen te toeren met de motor, een Yamaha, waaraan ik zelf ook het onderhoud doe. Kom, dan kun je even een stukje mee op de shovel."

Bezoek op installatie

K3Delta houdt haar deuren geopend voor geïnteresseerden. Meer dan eens komt het dan ook voor dat wij kleine en grotere groepen ontvangen voor een rondleiding over onze locaties, zo ook in Bemmelse Waard.

Bezoekers worden uitgebreid geïnformeerd over de totaalplannen in de Bemmelse Waard, het werk wat al achter ons

ligt, toekomstige plannen en de wijze van uitvoering. Ook krijgen zij een rondleiding over de installatie met uitleg over alle technische aspecten bij het winnen van zand en grind. Bent u aangesloten bij een scholengemeenschap, stichting, vereniging of een ander gezelschap en wilt u een rondleiding op een van onze locaties? In overleg kan er veel!

U kunt hiervoor contact opnemen met onze afdeling Communicatie via Luuk Donderwinkel, telefoonnummer 024 348 88 33 of per mail via l.donderwinkel@k3delta.nl.

Wachttorens

Handhaving en toezicht

De Bemmelse Waard is een prachtig gebied voor jong en oud. Er kan genoten worden van de recreatieplas, hondenbezitters kunnen er heerlijk wandelen over de verschillende paden en fanatiekelingen kunnen een hardloopronkje maken. Om het gebied voor iedereen toegankelijk en netjes te houden, gelden er wel een aantal gebruiksvoorwaarden. Deze voorwaarden worden aan het begin van de toegangswegen aangegeven. In samenwerking met politie en regionale BOA's wordt er regelmatig door de beheerders gecontroleerd. Lingewaard Natuurlijk wees er eerder in deze nieuwsbrief al op dat er desondanks toch nog overlast ervaren wordt.

De komende periode wordt, o.a. in overleg met Lingewaard Natuurlijk, bekeken wat daar verder aan gedaan kan worden. Bij ideeën, opmerkingen of klachten kan er altijd contact worden opgenomen met één van de betrokken partijen. We moeten er immers met z'n allen voor zorgen dat de uiterwaarde zo mooi en toegankelijk blijft.

De wachttorens van Maurits van Nassau

Restanten wachttorens

De rivierverdediging langs de rivieren heeft een niet weg te denken rol gespeeld in de strijd van de Staatsen tegen de Spanjaarden tijdens de 80-jarige oorlog (1568-1648). Maurits van Nassau bouwde er redoutes (wachttorens) en liet schansen (verdedigingswerken) aanleggen. In samenwerking met de Stichting Onze Waal bekijken we of we in de Bemmelse Waard iets kunnen laten terugkeren dat herinnert aan deze wachttorens.

Boven de Waal liep de linie van Maurits van de onder Kleef gelegen Schencken-schans, waar toen het splitsingspunt van de Rijn lag, tot bij Gorinchem. Tussen Schenckenschans en Gorinchem zijn meer dan 40 torens en een aantal schansen terug te vinden. De schansen varieerden van tijdelijke aarden wallen tot blijvende stenen bouwwerken of forten. Fort Knodsenburg bij Nijmegen is naast Schenckenschans een bekend voorbeeld van een nog bestaan fort uit de Mauristijd. De torens waren vierkant van vorm en ongeveer acht meter hoog. Ze werden gemaakt van hout of in steen. Aan de bovenkant kwamen vaak twee tot vier torentjes. Daarvandaan gaven soldaten en dorpelingen signalen af. Overdag gebeurde dat met vlaggen en rook, in het donker met vuur.

Op diverse plaatsen zijn nog overblijfselen van wachttorens terug te vinden. Deze stenen zijn bij zeer lage waterstand te zien zijn aan de rand van een kolk bij Doornik, gelegen even ten westen Bemmelse (gemeente Lingewaard). Zeer waarschijnlijk zijn dit restanten van een redoute. Bij een dijkdoorbraak in 1799, toen de kolk ontstond, verdrong het dorpje Doornik en kwam de standplaats van de toren onder water te liggen.

Contact

Voor meer informatie kunt rechtstreeks contact opnemen met de betrokken partijen:

K3Delta
Hans Hooijer
024 348 88 00
h.hooijer@k3delta.nl

Titus Haverkamp
024 348 88 00
t.haverkamp@k3delta.nl

Lingewaard Natuurlijk
Jac Lamerichs
voorzitter@stichtinglingewaardnatuurlijk.nl

Stichting Natura Saned
Rob Koekkoek
06 53 39 80 72
saned@xs4all.nl

Staatsbosbeheer
Allan Krijgsheld
06 51 40 81 89
a.krijgsheld@staatsbosbeheer.nl

Alexander van der Elst
06 12 84 48 27
a.elst@staatsbosbeheer.nl

Stichting Doornik Natuurakkers
Louis Dolmans
dolmans@doorniknatuurakkers.nl

www.k3delta.nl

K3DELTA